

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Första kammaren.

Nr 31.

Lördagen den 2 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 25 och den 27 nästlidne april.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 april 1919 (nr 222) angående beredande i visa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna m. m.; samt

nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till skatte av lägenheterna Lerbrotorp nr 2 och 3 i Nysunds socken.

Föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial nr 64, med överlämnande till riksdagen av förteckning över av domänstyrelsen under år 1930 försålda kronoegendomar m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran jordbruksutskottets utlåtande nr 65.

Vid föredragning av jordbruksutskottets memorial nr 66, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till fraktlindring för konstgödsel, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckt motion med förslag till ändrad lydelse av § 46 regeringsformen.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse angående ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210) jämte en i ämnet väckt motion.

*Ang. vissa
ändringar i
reseregle-
mentet.*

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1931 dagtecknad proposition (nr 199), vilken hänvisats till förberedande behandling av statsutskottet, hade Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsråds-

Ang. vissa
ändringar i
reseregle-
mentet.
(Forts.)

protokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen att godkänna vid propositionen fogat förslag till kungörelse angående ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210).

Vidare hade i en inom första kammaren av herr *G. Strömberg* och fröken *K. Hesselgren* väckt, till statsutskottet remitterad motion (nr 252) hemställt, att riksdagen, med avslag å de av Kungl. Maj:t föreslagna ändringarna i 2 § av allmänna resereglementet den 27 juni 1929, måtte besluta att i nämnda paragraf införa en tilläggsbestämmelse om maximering av kilometerpennningarna vid färd med taxeaomobil till tio kronor per dag, att tillämpas jämväl vid samåkning.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte med avslag å herr *G. Strömbergs* och fröken *K. Hesselgrens* motion (I: 252) godkänna vid statsrådsprotokollet över finansärenden den 13 mars 1931 fogat förslag till kungörelse angående ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210).

Herr Björck, Wilhelm: Herr talman! Det går en sägen, att den rivalitet, som understundom kunnat spåras även i detta hus, mellan de bägge högsta instanserna i svenskt rättsväsende skulle leda sin upprinnelse från, att en ledamot i den äldsta av dessa areopager envisades att saluera den yngre med orden: »Ha ni haft några spännande reseräkningar i dag?» Begreppet »spännande reseräkning» är numera eljest ganska okänt, och för min del dristar jag mig att uttala den uppfattningen, att det i allmänhet saknas fog för kritik i detta avseende. Undantagen utgöra en mycket god bekräftelse på, att de »konstnärliga reseräkningarna» tillhöra en svunnen tid.

Egentligen skulle jag ha velat hålla före, att verkningarna av de av Kungl. Maj:t här föreslagna ändringarna i resereglementet komma att sätta mindre spår i statskassan, än om från Kungl. Maj:ts och vederbörandes sida övades starkare kontroll på själva resetekniken. Jag föranleddes till den reflexionen av en uppgift, jag för någon tid sedan mötte i en tidning. Det meddelades där, att en högtstående statstjänsteman under hösten 1928 företagit en besiktning av allmänna vägar, som pågått i fyra dagar, under vilken tid man hade tillryggalagt 98.5 mil. Ersättningen för den resan uppgick till inte mindre än 1,110 kronor. En nitisk revisor fick ögonen på den dyrbara färdens eftermäle, och det upplystes samtidigt, att den anlitate chauffören fått 25 öre per kilometer, medan samma utgift enligt resereglementet debiterats med 90 öre. Vederbörande i riksräkenskapsverket önskade under sådana omständigheter närmare besked men erhöilo från den närmast ansvarige granskaren följande föga klargörande upplysning: man saknade anledning att förebringa begärd vidare utredning om reseräkningen. Och vederbörande resenärl tog själv till orda på följande sätt: »Någon anteckning om den verkliga kostnaden har jag ej, kan följaktligen ej lämna uppgift därom.» Riksräkenskapsverket lät sig ej nöja med denna undanflykt utan anmärkte till återbetalning inte mindre än 846 kronor 40 öre. I kammarrätten hade man dock en annan mening, och vederbörande tillerkändes där sina pengar. Grunden för detta utslag synes ha varit rent formell. Det står där: »Såvitt handlingarna i målet utvisa», har för hög reseersättning icke uppburits. Minnesförlusten och de obefintliga anteckningarna hade således räddat pengarna åt resenärl.

Jag skulle knappast haft anledning att dröja vid denna episod, om icke av en tillfällighet fallit i mina händer en ny reseräkning av samme författare och till en del av samma typ som den först omnämnda. Den avser en färd i november förra året för följande ändamål: sammanträde med lokala myndigheter för åt-

gärder för jordbrukets upphjälpande och lindrande av arbetslösheten, för ordnande av vissa kommunikationsfrågor, besök i ålderdomshem, besök vid vägföretag samt tillsyn över vägunderhåll. Färden varade i sex dagar och sträckte sig över 119 mil. Den företogs i förrättningsmannens egen bil. Kostnaden utgjorde enligt räkningen 1,126 kronor 30 öre. Att beloppet stigit så högt betingas delvis av samåkning men inte endast därav. I det län det gäller har utfärdats föreskrift, att »rundresa» icke räknas, så snart övernattning skett. Det lär vara en alldeles unik bestämmelse, som, efter vad det sagts mig, inte har motsvarighet annorstädes i vårt land. Det bör uppmärksammas, att biltaxan i detta län också är osedvanligt hög, 7 kronor 50 öre per mil, och att vederbörande resenär på grund av sitt inflytande har bestämmanderätt över taxan och bestämmer dess utformning, men detta är ju en ren tillfällighet, som inte hör till saken och som jag inte har anledning att uppehålla mig vid.

Jag har emellertid velat erinra om dessa fall, herr talman, därför att de synas mig verifiera min nyss uttalade mening, att rese- och taxetekniken starkt påverkar statens kostnader. Ett steg till förhindrande av missbruk har Kungl. Maj:t obestridligen tagit genom skrivelse till länsstyrelserna angående normalisering av biltaxorna i olika län, en åtgärd, som jag är övertygad om inte minst vederbörande tjänstemän uppskatta. Men jag tror inte, att man bör slå sig till ro med detta. Den stora massan befattningshavare färdas, vågar jag säga, lojalt, och det vilar därför icke något moment av spänning över den monotona litteratur, som reseräkningarna utgöra. Därjämte förekommer i stor utsträckning inte bara siffermässig utan också saklig kontroll. I de fall, jag här uppehållit mig vid, finns emellertid ingen sådan saklig kontroll, och det är vikten av, att en sådan åvägabringas, som jag här särskilt velat understryka. Ingenting kan bättre än det faktum, att den här åsyftade resetekniken väckt uppseende i vida kretsar ådagalägga, att missbruk av denna art äro synnerligen ovanliga. Men just för att ingen skugga skall falla över dem, som färdas lojalt på statens bekostnad i offentliga ärenden, tror jag, att det är ett allmänt intresse, att man på regeringshåll inte väjer för att inskrida mot undantagsfallen, de må vara formellt aldrig så oantastliga. Dubbelt viktigt är detta, om dessa undantagsfall uppenbara sig på höjderna, där bland grannlaga ämbetsuppgifter även ingår att öva kontroll över de resor, som företagas av talrika underlydande funktionärer.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr Mellén: Herr talman! Jag kan inte underlåta att påtala en detalj i nu föreliggande förslag till resereglemente, som jag anser vara av betydelse. Jag vill förutskicka, att enligt gällande resereglemente räknas av dygnets 24 timmar 18 timmar som dag och sex timmar som natt. Traktamentet är bestämt särskilt för dag och särskilt för natt. Dagtraktamente utgår inte, om man inte företar resa till ort på minst tre kilometers avstånd. I följd bestämde vi, att om för förrättning och resa inte erfordrades längre tid än högst sex timmar, skulle endast halvt dagtraktamente utgå, och att om endast en timme av natten toges i anspråk, skulle ingen ersättning därför utgå. Nu har det föreslagits, att dag i sistnämnda avseende skall likställas med natt, det vill säga, att om för förrättning och resa inte kräves mer än högst en timme, skall ingen ersättning utgå. Jag vill påstå, att detta är ett mycket opraktiskt, onödigt och farligt förslag. På det hela taget finns det ingen förrättning, som endast kräver en timme med tre kilometers resa, men om i sällsynta fall en så kort förrättning är tänkbar, så kommer naturligtvis förrättningsmannen hädanefter att alltid draga ut på tiden så pass, att förrättningen med resa kräver en timme och några minuter, så att han därigenom kommer i åtnjutande av halvt dagtraktamente. Bestämmelsen inbjuder rent av till kringgåen-

*Ang. vissa
ändringar i
reseregle-
mentet.
(Forts.)*

Ang. vissa
ändringar i
reseregle-
mentet.
(Forts.)

de. Men man skall enligt min mening inte skriva sådana lagar, som huvudsakligen bli till för att överträdas. I praktiken kommer bestämmelsen att bli tillämplig på ytterst få fall, och i dessa fall kommer den att kringgås. Man kan se saken även på ett annat sätt. Antag att en förrättningsman rest hela natten och kommer hem kl. 6.55 på morgonen. Han får då ingen ersättning. Men kommer han hem kl. 7.10, så får han en halv dags ersättning. Det ligger ingen mening i detta. Det är för smått att lagstifta om. Även i detta fall kommer föreskriften att kringgås och halvt eller helt dagtraktamente alltid att utbetalas.

Jag tillåter mig, herr talman, att föreslå, att vi återgå till den bestämmelse, som vi antogo i fjol, vilket kan ske helt enkelt genom att stryka några ord i 17 §, 2 mom., så att detta erhåller följande lydelse: »Traktamentsersättning utgår icke för natt, varav högst 1 timme tagits i anspråk för resa eller förrättning. För dag, varav högst 6 timmar tagits i anspråk, utgår traktamentsersättning med hälften av det i 2 § 2 mom. upptagna beloppet.» Då återför jag realiter detta moment till dess ursprungliga lydelse.

Herr Widell: Herr talman! Jag medger för min del gärna, att den av Kungl. Maj:t föreslagna och av utskottet tillstyrkta ändringen i 17 §, varom herr Mellén talade, inte är av någon större betydelse. Det blir nog ganska få fall, där denna bestämmelse kommer att äga tillämpning. Men det finns ju egentligen inte något skäl, varför man skall ha andra bestämmelser om dagtraktamente än om natttraktamente, när det gäller denna enda timme, och såvitt jag vet har detta varit motivet för Kungl. Maj:ts ändringsförslag. Jag kan inte finna annat, än att det är konsekvent, och det kan ingen skada göra utan är tvärtom ändamålsenligt. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts och utskottets förslag.

Herr Roos: Herr talman! I den proposition som behandlas i statsutskottets föreliggande utlåtande uppgives, att statsverkets kostnader för reseersättningar numera uppgå till den höga siffran av omkring 10 miljoner kronor årligen. Varje åtgärd som syftar till nedbringande av dessa kostnader måste därför hälsas med tillfredsställelse. Men fråga är, om de åtgärder, vilka hittills vidtagits och de som föreslås, äro tillfyllest. Riksdagens revisorer yttrade i sin berättelse för tiden 1 juli 1929—30 juni 1930, att den genom den ökade färdhastigheten stegrade möjligheten att å tjänsteresor bereda sig vinst utöver de verkliga kostnaderna torde mången gång ha bidragit till, att tjänsteresor företagits i större utsträckning än som varit påkallat.

Av propositionen framgår icke, att man inriktat sig på någon strävan att minska tjänsteresornas antal. Säkerligen äro många av dessa påkallade och nödvändiga. Men enligt min bestämda övertygelse företagas en del resor, vilkas nytta icke motsvarar statsverkets utgifter för desamma.

Att sådana resor icke böra företagas synes mig uppenbart. Vilka åtgärder däremot lämpligen må vidtagas är mindre klart. Möjligen kan man gå den väg, som ett av de centrala ämbetsverken, jag tror det är skolöverstyrelsen, lär ha beträtt. Den skall hava stadgat ett maximibelopp för de kostnader de resor sammanlagt få medföra, som tjänstemän under styrelsen företaga.

I alla händelser, vare sig man väljer denna eller annan väg, bör en undersökning, synes mig, vidtagas om ändamålet för under ett år, exempelvis 1930, företagna tjänsteresor, för vilka statsverket bestritt kostnaden, och därefter, om undersökningen därtill ger anledning, bestämmelser i ifrågavarande hänseende utfärdas. Då herr statsrådet och chefen för finansdepartementet är närva-

rande i kammaren, tillåter jag mig hemställa, att han ville ta denna fråga i välvilligt övervägande.

*Ang. vissa
ändringar i
reseregle-
mentet.
(Forts.)*

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det nu ifrågavarande utlåtandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Mellén*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att 17 § 2 mom. i allmänna resereglementet erhöle följande lydelse: »Traktamentsersättning utgår icke för natt, varav högst 1 timme tagits i anspråk för resa eller förrättning. För dag, varav högst 6 timmar tagits i anspråk, utgår traktamentsersättningen med hälften av det i 2 § 2 mom. upptagna beloppet.»

Därefter gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 110, i anledning av väckt motion om befrielse för fyra kaptener vid flottan från viss dem av domstol ålagd ersättningsskyldighet;

nr 111, i anledning av väckt motion om anslag för avhjälpande av vissa brister i underofficerarnas och manskapets bostadsförhållanden å pansarskeppet Sverige; samt

nr 112, i anledning av väckta motioner om anstånd med igångsättande av sågverksdrift vid Sandvik å Seskarö m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning av första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion, II:321, angående beredande av billigare biljettpriser för sjöfolk vid resa på järnväg från och till hemorten, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till teckning av aktier i Kalix träindustriaktiebolag m. m.;

nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av småkoleseminarierna m. m. jämte fyra i ämnet väckta motioner;

nr 115, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av återbetalningsskyldighet beträffande vissa oriktigt utbetalda avlöningsmedel vid Svea hovrätt och nedre justitierevisionen m. m.;

nr 116, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärd för fängelseläkarnas rättspsykiatriska utbildning;

nr 117, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående av viss del av allmänna arvsfondens rätt till arv efter Olga Maria Weidenhielm;

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till hospitalsbyggnader;

nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under riksstatens sjätte huvudtitel gjorda framställningar angående vissa bidrag till vägväsendet m. m. jämte i ämnet väcka motioner; och

nr 120, om anvisande av de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor;

bevillningsutskottets betänkande nr 34, i anledning av väckta motioner angående säsongtullar å vissa slag av frukter och grönsaker; samt

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion om utredning rörande omläggning av religionsundervisningen i våra skolor.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.30 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 5 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 4.30 e. m.

Herr **talmannen** yttrade: Mina herrar! Åter har en av våra kamrater lämnat oss. Sistlidne söndag avled medlemmen av denna kammare, kamrer **Martin Kropp**, efter ett långvarigt och synbarligen med stort tålamod buret lidande. Vi hade också tillfälle att här iakttaga, hurusom detta hans svåra lidande icke hindrade honom att, som den utpräglade pliktmänniska han uppenbarligen var, allt intill det sista söka, så långt överhuvud taget hans krafter det tilläto, fullgöra sitt uppdrag som ledamot av denna kammare.

Men det mått, varmed vi här kunna mäta en samhällelig insats, är icke tillfyllest för att fullt uppskatta en avslutad medborgargärning. Efter vad det blivit för mig från omdömesgillt håll vittnat, besatt denne vår avlidne kamrat egenskaper av den art, att han icke blott i sin hembygd utan även därutöver rönt ett starkt erkännande för dessa sina goda egenskaper. Ett bevis härför var också, att han i sin hemort så gott som enhälligt kallades att bekläda en post av stor betydelse för hemkommunen.

Nu återstår oss intet annat än att tacksamt erkänna, att varje sådant föredöme är ägnat att ingiva den allra största tillfredsställelse hos oss alla och envar. Det är därför också med uttryck av denna tacksamhet, som jag nu å allas våra vägnar lyser frid över minnet av den hädangångnes blida personlighet.

Justerades protokollen för den 28, 29 och 30 nästlidne april.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 113—119 och memorial nr 120, bevillningsutskottets betänkande nr 34 samt första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 10.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 266, av herr *Clemedtson* m. fl., och

nr 267, av herr *Örne* m. fl.,

båda i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till spannmålsodlingens stödjande.

Anmälades och bordlades

första lagutskottets utlåtande nr 21, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 15 kap. 24 § strafflagen;

andra lagutskottets utlåtande nr 31, i anledning av väckta motioner om rätt för utomstående vid arbetskonflikter till skadestånd för skada genom blockad, bojkott eller andra stridsåtgärder m. m.;

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 11, i anledning av väckt motion angående beredande åt ämnena modersmålet och räkning av en stärkt ställning i folkskolornas undervisningsplan; samt

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 11, i anledning av väckt motion, II: 48, angående inrättande av statslotteri.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 4.39 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.